

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА
НАЦИОНАЛЕН ИНСТИТУТ ЗА ПОМИРЕНИЕ И АРБИТРАЖ

София 1618, кв. "Овча купел", ул. "Боряна" №59, бл. 215А, ап. 1
www.nipa.bg; тел./факс: +359 2955 9725, e-mail: nipa@nipa.bg

Д О К Л А Д

ЗА ДЕЙНОСТТА НА НАЦИОНАЛНИЯ ИНСТИТУТ ЗА ПОМИРЕНИЕ И АРБИТРАЖ

2011 г.

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият доклад е изготвен на основание чл. 56 от Закона за администрацията и чл. 6, ал. 2, т. 14 от Правилника за устройството и дейността на Националния институт за помирение и арбитраж.

Националният институт за помирение и арбитраж (НИПА) е юридическо лице към министъра на труда и социалната политика, с ранг на изпълнителна агенция. Създаването на Института е в резултат на изменението и допълнението през 2001 г. на Закона за уреждане на колективните трудови спорове (ЗУКТС). Институтът е изграден в съответствие с: Европейската социална харта (ревизирана), Конвенция № 154 и Препоръка № 92 на Международната организация на труда (МОТ) за въвеждане на извънсъдебни способи за уреждане на колективни трудови спорове (КТС).

Докладът представя обобщени резултати от дейността на НИПА през 2011 г.

През отчетната 2011 г. са извършени промени в административната структура на НИПА, както следва:

В изпълнение на резолюция на министъра на труда и социалната политика, г-н Тотю Младенов относно представяне на предложения за подобряване работата на НИПА е изготвен проект на ново длъжностно разписание на Националния институт за помирение и арбитраж от 01.11.2011 г., с което са извършени следните промени: една щатна бройка за длъжността “Финансов контролор” в отдел “Финансово – административни дейности” (ФАД) се трансформира в една щатна бройка за длъжността “Главен експерт” в отдел “Анализи, прогнози, посредничество и арбитраж” (АППА), една щатна бройка “Старши юрисконсулт” в отдел “ФАД” се трансформира в щатна бройка “Главен юрисконсулт” в отдел “ФАД”, една щатна бройка за длъжността “Младши експерт” в отдел “АППА” се трансформира в една щатна бройка за длъжността “Старши експерт”. На основание чл. 6, ал. 2, т. 9 от Правилника за устройството и дейността на НИПА директорът на НИПА е утвърдил длъжностното разписание със Заповед РД 06/32/28.10.2011 г. след съгласуване с министъра на труда и социалната политика. Вследствие на предприетото реструктуриране “Общата администрация” на НИПА става с обща численост на персонала – 3 щатни бройки, а “Специализираната администрация” с обща численост - 8 щатни бройки.

През 2011 г. е разработена и внедрена нова система за финансово управление и контрол.

Основен приоритет на НИПА през отчетната година е усъвършенстването на българския модел за уреждане на колективни трудови спорове (КТС) в съответствие с общоевропейските политики и образци. В тази връзка е иницирано изготвянето на проект за изменение и допълнение на Правилата за осъществяване на посредничество и арбитраж за уреждане на колективни трудови спорове от НИПА (ПОПАУКТС). Инициативата е одобрена от Надзорния съвет (НС) на НИПА, в резултат на което е изготвен анализ на проведените процедури по посредничество и арбитраж със съдействието на НИПА за периода 2003-2011 г. Предприети са също така и дейности за разширяване на сътрудничеството на НИПА със сродни европейски институции и организации. Във връзка с превенцията на колективни трудови конфликти са проведени производства по посредничество и арбитраж и са осъществени консултации по отношение на възможностите за уреждане на колективни трудови спорове.

Във връзка с подпомагането на социалния диалог е продължена практиката да се подготвят анализи на отраслови и браншови колективни трудови договори (О/БКТД), за които социалните партньори са подали искане пред министъра на труда и социалната политика за разпространение. Проведени се обсъждания на анализите на О/БКТД със

страните по договорите. Също така са изготвени и представени на НС на НИПА доклади за състоянието на поддържаната от Института база данни за КТД.

С оглед подобряването на базите данни за КТД и КТС са извършени подготвителни дейности по изготвянето на проектни предложения за международно сътрудничество, с цел привличане на социални партньори и чужди експерти за осъществяване на съвместни дейности.

И през отчетната 2011 г. усилията на Института са насочени към постигане на заложената в Стратегията за развитие на НИПА (2010 – 2013 г.) цел: *“Повишаване на доверието на социалните партньори в значимостта на НИПА за предотвратяване и ограничаване на колективните трудови конфликти и подпомагане процеса на социалния диалог”*.

За постигане на посочената стратегическа цел са заложили следните **годишни цели на НИПА за 2011 г.:**

- I.** Съдействие за уреждане на колективни трудови спорове със способите на посредничеството и арбитраж;
- II.** Развитие на сътрудничеството между НИПА и социалните партньори;
- III.** Осигуряване на информация за КТС и КТД в Република България;
- IV.** Участие в усъвършенстването на нормативната уредба относно уреждането на колективните трудови спорове;
- V.** Разширяване на сътрудничеството на НИПА със сродни европейски институции;
- VI.** Популяризиране на дейността на НИПА;
- VII.** Повишаване на административния капацитет на НИПА.

ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА НА НИПА ЗА 2011 г.

В настоящия доклад са представени обстойно резултатите от предприетите мерки и инициативи, както и изпълнените дейности от НИПА през 2011 г. за постигане на поставените годишни цели както следва:

Цел: *Съдействие за уреждане на колективни трудови спорове със способите на посредничество и арбитраж*

◆ Осъществени са писмени и устни консултации относно предимствата на процедурите по посредничество за уреждане на колективни трудови спорове, във връзка с постъпили искания за откриване на арбитражни процедури по чл. 14, ал. 3 от ЗУКТС от “БДЖ – Товарни превози” ЕООД, “БДЖ – Пътнически превози” ЕООД, ДП “НКЖИ”, “Холдинг БДЖ” ЕАД и “Мини Марица изток” ЕАД. Изготвени са становища във връзка с постъпили запитвания от Регионална библиотека ”Любен Каравелов” - гр. Русе, МВР и от представител на работодателя в предприятие от мебелната индустрия и др.

◆ Проведени процедури по посредничество през 2011 г.:

Дело № 5 от 15.08.2011 г.

Процедурата е открита на основание чл. 4а, ал. 9, т. 1 от Закона за уреждане на колективните трудови спорове, чл. 6 от Правилата за осъществяване на посредничество и арбитраж за уреждане на колективни трудови спорове от Националния институт за помирение и арбитраж във връзка с общо писмено искане от Стачния комитет на работниците и служителите и от ръководството на предприятие от мебелната индустрия. Съгласно искането на страните за посредник е определен **Иван Нейков**. В резултат от усилията на посредника към НИПА е подписано споразумение за уреждане на колективния трудов спор. Непосредствено след това в предприятието е сключен и нов колективен трудов договор.

◆ **Проведени процедури по арбитраж през 2011 г.:**

Дело № 1 от 27.01.2011 г.

Процедурата е открита по реда на чл. 14, ал. 3 от ЗУКТС във връзка с уреждане на колективен трудов спор в ДП “НКЖИ”. Арбитражното производство е проведено в гр. София от **арбитър Иван Сотиров** и приключва с постановяване на арбитражно решение в законоустановения срок.

Дело № 2 от 28.01.2011 г.

Процедурата е открита по реда на чл. 14, ал. 3 от ЗУКТС във връзка с уреждане на колективен трудов спор в “БДЖ-Пътнически превози” ЕООД. Арбитражното производство е проведено в гр. София от **арбитър Асен Велинов** и приключва с постановяване на арбитражно решение в законоустановения срок.

Дело № 3 от 28.01.2011 г.

Процедурата е открита по реда на чл. 14, ал. 3 от ЗУКТС във връзка с уреждане на колективен трудов спор в “БДЖ-Товарни превози” Арбитражното производство е проведено в гр. София от **арбитър Евгени Янев** и приключва с постановяване на арбитражно решение в законоустановения срок.

Дело № 4 от 01.02.2011 г.

Процедурата е открита по реда на чл. 14, ал. 3 от ЗУКТС във връзка с уреждане на колективен трудов спор в “Холдинг БДЖ” ЕАД. Арбитражното производство е проведено в гр. София от **арбитър Иван Сотиров** и приключва с постановяване на арбитражно решение в законоустановения срок.

Дело № 6 от 22.12.2011 г.

Процедурата е открита по реда на чл. 14, ал.3 от ЗУКТС във връзка с уреждане на колективен трудов спор в “Мини Марица изток” ЕАД. Арбитражното производство е проведено в гр. София от Арбитражна комисия в състав **Валентина Зартова, Евгени Янев и Минчо Коралски**. Процедурата е приключила през 2012 г. с постановяване на арбитражно решение в законоустановения срок.

◆ През м. ноември 2011 г. във връзка с възникнал колективен трудов спор и предупреждение за ефективни стачни действия в системата на железопътния транспорт в Република България, обединяваща трите търговски дружества на Български държавни железници (БДЖ) и държавното предприятие “Национална компания железопътна инфраструктура” е изготвен доклад до министъра на труда и социалната политика. В Доклада са представени възможностите за предприемане на действия от страна на НИПА, предвид заявената позиция на прилагане на четирите арбитражни решения, осигуряващи изпълнението на условията съгласно чл. 14, ал. 1 от ЗУКТС от месец февруари 2011 г.

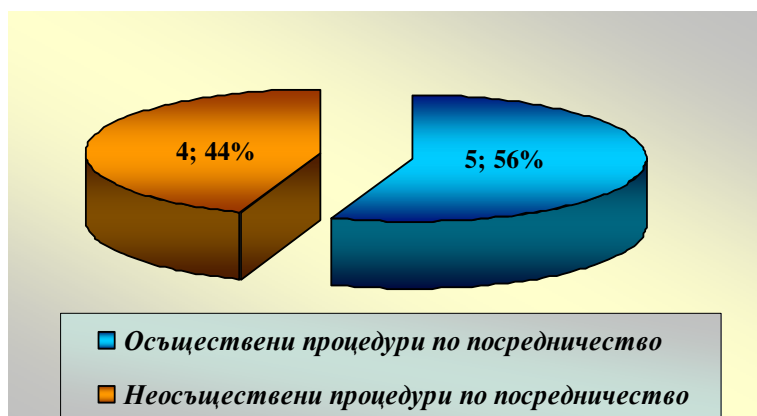
◆ На заседание, проведено на 27.09.2011 г., Надзорният съвет (НС) на НИПА взе решение за изготвяне на проект за изменение и допълнение на Правилата за осъществяване на посредничество и арбитраж за уреждане на колективни трудови спорове от Националния институт за помирение и арбитраж (ПОПАУКТС). В изпълнение на решението на НС и с цел обобщаване и анализиране на състоянието на проведените от НИПА процедури (очертаване на пропуски и неясноти по отношение на действащия регламент), Институтът изготви “*Анализ на проведените процедури по посредничество и арбитраж със съдействието на НИПА за периода 2003-2011 г*”. В анализа са включени и обобщени данни за проведените от НИПА процедури от създаването на Института – от 2003 г. до м. октомври 2011 г. На заседание, проведено на 29.11.2011 г. НС на НИПА разгледа и прие представения от НИПА Анализ на процедурите за периода 2003-2011 г.

В резултат от извършения анализ са направени изводи, идентифицирани са пропуски в нормативната уредба и проблеми при административното обслужване на

процедурите, които ще бъдат отразени при изготвянето на проект за изменение и допълнение на ПОПАУКТС.

Акценти от анализа на процедурите:

Фигура 1: Процедури по посредничество 2003 -2011 г.

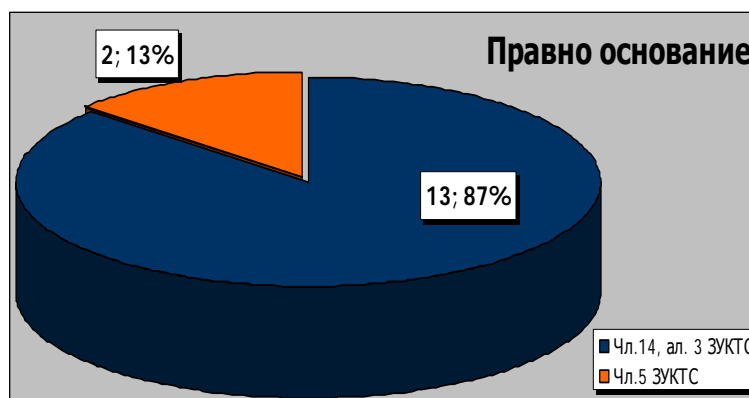
На фигура 1 са представени графични данни за съотношението между проведените процедури по посредничество за периода 2003 – 2011 г. спрямо неоткрити такива, поради несъгласие на другата страна по спора. Видно от фигурата - от общо 9 бр. постъпили искания за уреждане на колективен трудов спор чрез посредничество от НИПА са осъществени 5 бр. процедури или 56%. По останалите 4 бр. искания или 44% не са открити процедури, поради липса на съгласие от другата страна по спора.

Фигура 2: Брой арбитражни процедури по години

Видно от фигура 2 най-голям е броят на процедурите по арбитраж, проведени от НИПА през 2007 г. и 2011 г., съответно 3 и 4 бр. процедури.

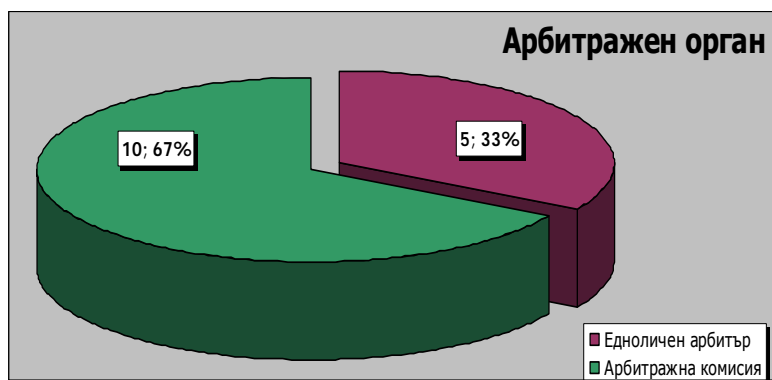
Фигура 3: Брой и относителен дял на арбитражните процедури по признак “правно основание”

На фигура 3 са представени данни за броя арбитражни производства в процентно отношение по признак „правно основание“. Видно от фигура 3 - делът на КТС, за които е потърсено съдействие от страна на НИПА чрез арбитраж е както следва:

- по реда на чл. 5 от ЗУКТС – 2 осъществени процедури, които представляват **13%** от всички арбитражни производства;
- по реда на чл. 14, ал. 3 от ЗУКТС - **13** осъществени процедури, които представляват **87%** от всички арбитражни производства.

Фигура 4: Брой и относителен дял на арбитражни процедури по вид на арбитражния орган

На фигура 4 са представени данни относно разпределението на броя на процедурите в зависимост от вида на арбитражния орган. При **10** от процедурите, или **67%** от общия брой е определена арбитражна комисия. В една трета, или **33%** от случаите е определен едноличен арбитър.

Фигура 5: Брой участия на арбитри

На фигура 5 са представени данни относно участието на арбитрите в проведените процедури. Общият брой на арбитрите взели участие във всички производства е 21. От данните е видно, че един арбитър е участвал в най-много шест производства по арбитраж, а най-голям брой арбитри - 9 са взели участие само в едно производство.

Основни изводи от анализа на проведените процедури в периода 2003-2011 г.:

Процедури по посредничество:

Проведени са 5 посреднически процедури от общо постъпили 9 бр. искания. 44% от постъпилите искания от едната страна за откриване на процедура по посредничество не са приети от другата, в резултат на което не са осъществени процедури по посредничество. Необходима е промяна в правилата за уреждане на КТС от НИПА с цел създаване на по-благоприятни условия за приемане на процедурата по посредничество от другата страна в случай на едностранно искане.

Производства по арбитраж:

За посочения период от НИПА са проведени общо 15 арбитражни производства. От извършения анализ се констатира, че преобладаващият брой арбитражни производства са по реда на чл. 14, ал. 3 от ЗУКТС – общо **87%** от всички процедури. От направените констатации се очертава необходимост НИПА да предприеме мерки за създаване на условия за по-активно използване на арбитража по чл. 5 от ЗУКТС.

С цел по-ефективно изпълнение на функциите на НИПА е необходимо при промяна на нормативната уредба да се предостави по-широк обхват на правомощията на Института за оказване на съдействие на страните при доброволното уреждане на колективните трудови спорове.

Цел: Развитие на сътрудничеството между НИПА и социалните партньори

◆ През месец март 2011 г. е осъществено участие на представители на НИПА в заседание на Кризисен щаб към Областния съвет за тристранно сътрудничество (ОСТС) – Кърджали, във връзка с проблеми в “ОЦК“ АД, гр. Кърджали - подадено заявление от работодателя за масови уволнения в дружеството. В рамките на посещението е подписано Споразумение за сътрудничество между НИПА и областния управител на Кърджали в качеството му на председател на ОСТС – Кърджали.

◆ През месец август 2011 г. е осъществена среща между директора на НИПА и областния управител на област Шумен за представяне на проекта на Споразумение за сътрудничество между НИПА и ОСТС - Шумен. След обсъждане на Споразумението за сътрудничество между членовете на ОСТС – Шумен се очаква НИПА да бъде информиран за позицията на съвета относно подписване на Споразумението. До края на 2011 г. не е получено официално становище от ОСТС – Шумен по проекта на Споразумението за сътрудничество.

◆ В изпълнение на подписаните през периода 2010-2011 г. Споразумения за сътрудничество, в НИПА е получена информация от ОСТС за **възникнали колективни трудови спорове**, както следва:

- м. април 2011 г. - писмо от директора на Регионална библиотека ”Любен Каравелов” - гр. Русе, за наличие на *предпоставки за възникване на КТС*;
- за периода януари – март 2011 г. - информация от ОСТС – Враца за възникнали колективни трудови спорове в “Нютекс” АД, гр. Мездра; БДЖ ЕАД:ПТП – София; Вагонно депо към ПТП, район Мездра; Локомотивно депо София, район Мездра. НКЖИ:ЖП секция Враца; УДВГД, район Мездра; „Марколана” АД; “Напоителни системи” ЕАД. **Причини за КТС – неизплатени работни заплати.**
- за периода март – април 2011 г. – информация от ОСТС – Враца за възникнали колективни трудови спорове във “Вратица” АД, гр. Враца; МБАЛ Оряхово; МБАЛ Бяла Слатина; ОДПФЗС Враца. **Причини за КТС - недостиг на средства за обезпечаване на работата, неизплащане на заплати, съкращение на персонала;**
- за периода юли – август 2011 г. - информация от ОСТС – Враца за възникнали колективни трудови спорове в „Асоциация Враца 2007” - гр. Враца, МБАЛ Оряхово. **Причини за КТС – неизплатени работни заплати;**

- за периода септември – декември 2011 г. – информация от ОСТС – Враца за възникнали колективни трудови спорове във “Вратица” АД, гр. Враца; ЖП Депо – Мездра; ЖП гара – Враца. **Причини за КТС – неизплатени работни заплати, закриване на предприятието, отказ на работодателя да сключи КТД и др.**

Както е видно от представената информация само ОСТС – Враца изпълнява поетите ангажименти в Споразумението за сътрудничество с НИПА.

В Програмата за дейността на НИПА за 2012 г. са предвидени дейности по разширяване на сътрудничеството между Института и социалните партньори на всички нива чрез механизма за ранно информиране за възникващи колективни трудови спорове.

Във връзка с изготвяните от НИПА анализи на колективни трудови договори се предвижда и сключване на споразумения за сътрудничество с браншовите структури на работодатели и синдикати, като има предварителни разговори със социалните партньори в отрасъл „Строителство” и пивоварния бранш.

Цел: Осигуряване на информация за КТС и КТД в Република България

◆ Състояние на базата данни за колективни трудови спорове през 2011 г.:

През отчетната година е събирана и отразявана информация в базата данни на НИПА за колективните трудови спорове. Въз основа на публикации в медиите, предоставена информация от ОСТС и данни от постъпилите в НИПА искания за откриване на процедури по посредничество и арбитраж е установено наличие на колективни трудови спорове в следните предприятия “Холдинг БДЖ” ЕАД, “БДЖ – Товарни превози” ЕООД, “БДЖ – Пътнически превози” ЕООД, ДП “НКЖИ”, “ВИА АПИЯ” АД – гр. Кюстендил, “Горубсо Мадан” АД; “ОЦК” АД - гр. Кърджали, “Мини Марица-Изток” ЕАД, “Топлофикация София” ЕАД; „Стар конфекс” ЕООД, гр. Сърница, „Напоителни системи” ЕАД, „Булгартабак Благоевград – БТ” АД; „Вазовски машиностроителни заводи“ ЕАД – гр. Сопот, Агенция за социално подпомагане и др. През 2011 г. в базата данни на НИПА е събрана информация за възникнали КТС в общо 43 предприятия на територията на страната. От общия брой възникнали колективни трудови спорове със съдействието на НИПА чрез посредничество и арбитраж са уредени общо 6 бр. КТС, което е 14% от всички КТС от базата данни на НИПА.

От посоченото е видно, че продължава тенденцията за ниска степен на използване на извънсъдебните способности – посредничество и арбитраж за уреждане на КТС. В 86% от анализиранияте и проследени от НИПА случаи КТС се решават чрез други способности и страните не са се обърнали към НИПА с искане за откриване на процедури по посредничество или арбитраж.

Част от информацията, включена в базата данни за възникналите колективни трудови спорове на ниво предприятие се отразява и обобщава в изготвяните от НИПА анализи на КТД на ниво бранш/отрасъл, съотносима по икономически дейности към съответния бранш/отрасъл.

◆ Състояние на базата данни за колективни трудови договори през 2011 г.

През отчетния период са изготвени два доклада за състоянието на базата данни на НИПА за КТД, които са представени и одобрени от членовете на НС на НИПА на заседания, проведени през м. юни и м. септември 2011 г.

През периода януари – декември 2011 г. са заведени и обработени в базата данни на НИПА:

- **1,178 бр.** копия на КТД и **305 бр.** копия на анекси за **2010 г.**
- **1,297 бр.** копия на КТД и **326 бр.** копия на анекси за **2011 г.**

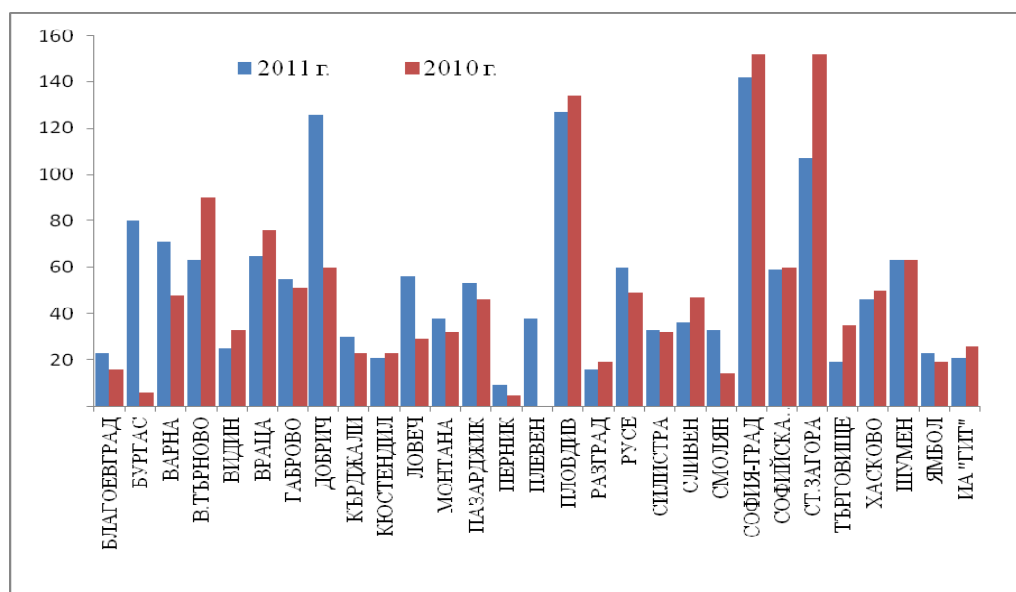
Общо за 2010 и 2011 г. са заведени и обработени в базата данни **3,106 бр.** КТД и анекси. **2,812 бр.** са получените копия на КТД и анекси на хартиен носител, а **1,659 бр.** са получените електронни копия на КТД и анекси. Данните показват, че **91%** от общия брой КТД и анекси са получени на хартиен носител, а едва **53%** от общия брой са получените електронни копия на КТД и анекси.

Следва да се има предвид, че съгласно Правилата за обмен на информация между ИА „ГИТ“ и НИПА копията на КТД се предоставят на НИПА в тримесечен срок след вписването им. Представените в настоящия доклад данни се очаква да бъдат ревизирани, тъй като броят на предоставените от ИА „ГИТ“ и нейните териториални дирекции, в т.ч. - КТД и анекси на хартиен носител и като електронен образ, не съвпадат (Табл.1 и фиг. 1.). Базата данни за КТД съществува от 2009 г., но до момента не е извършвана съпоставка относно броя на регистрирани КТД от ИА „ГИТ“ и НИПА.

Таблица 1: Брой регистрирани КТД от НИПА според равнища на договаряне, 2010–2011 г.

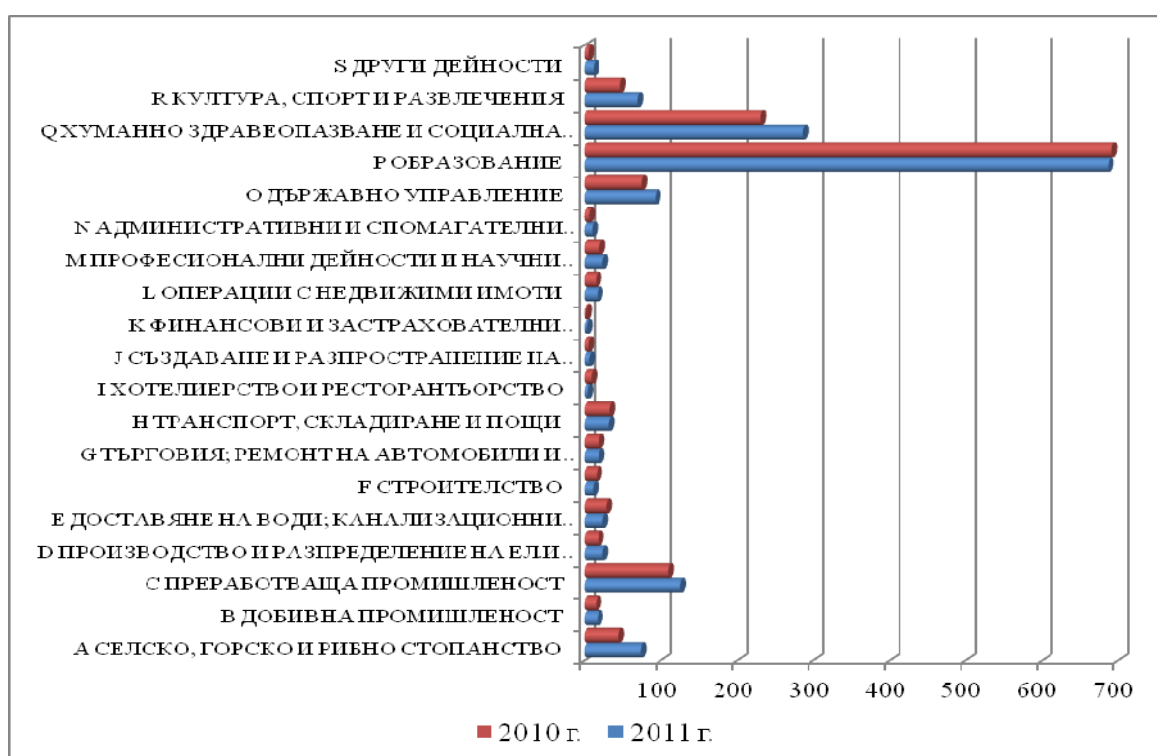
Равнище	"Отрасъл/Бранш"	"Общинско"	"Предприятие/ Организация"	Общо
КТД	8	76	1,156	1,240
Анекси	2	14	282	298
Общо КТД и анекси 2011 г.	10	90	1,438	1,538
КТД	11	50	1,061	1,122
Анекси	0	13	255	268
Общо КТД и анекси 2010 г.	11	63	1,316	1,390

Фигура 3: Брой регистрирани КТД и анекси от НИПА, постъпили от териториални дирекции на ИА „ГИТ“, 2010–2011 г.

На Фигура 6 са представени общият брой регистрирани от НИПА копия на КТД и анекси според териториални дирекции на ИА „ГИТ“, в които са вписани. От данните личи, че най-голям брой КТД са постъпили от 4 области – София-град, София-област, област Стара Загора, Пловдив и Добрич – над 100 вписани КТД. Области с най-малко регистрирани КТД са Благоевград, Видин, Перник, Търговище и др., с по-малко от 30 копия на КТД и анекси годишно.

На Фигура 7 са представени общият брой регистрирани от НИПА копия на КТД и анекси според сектора на икономическата дейност към която принадлежат. От данните се вижда, че преобладава броят на сключени КТД в сектор Р „Образование“ – около 45% през 2011 г., следван от сектор Q „Здравеопазване и социална.“ – около 20%, други по-често срещани сектори са: сектор С „Преработваща промишленост“ (8%) и сектор О „Държавно управление“ (6%), сектор А „Селско, горско и рибно стопанство“ (5%) и сектор R – „Култура, спорт и развлечения“ (5%). Останалите 14 икономически сектори са представени с под 2% сключени КТД и анекси спрямо общия брой регистрирани.

Въз основа на постъпилите от ИА „ГИТ“ копия на колективни трудови договори и с цел подпомагане както на министъра на труда и социалната политика при разпространяване на колективните трудови договори на ниво бранш/отрасъл, така и оказване на съдействие на страните в колективното трудово договаряне, през 2011 г. от НИПА са изготвени анализи на КТД за следните браншове и отрасли:

◆ През месец март 2011 г. е изготвен анализ на колективния трудов договор в **пивоварния бранш** със срок на действие 2009 – 2011 г.

На 19.04.2011 г. НИПА организира със съдействието на Фондация „Фридрих Еберт“ Кръгла маса на тема: “Анализ на колективния трудов договор в пивоварния бранш”. В рамките на Кръглата маса са представени:

- ✓ информация за НИПА и неговата основна дейност - посредничеството и арбитража, като инструменти за уреждане на колективни трудови спорове, както и възможностите за съдействие от НИПА в областта на колективното трудово договаряне;

- ✓ структура и функции на базата данни на НИПА за изготвяне на обобщени справки и анализи на колективното трудово договаряне,
- ✓ анализ на Браншовия колективен трудов договор (14.04.2009 г.) в пивоварния бранш.

В хода на проведената дискусия участниците в Кръглата маса подкрепиха усилията на НИПА за изграждане и поддържане на база данни за КТД, като изразиха и своята положителна оценка за работата на Института по изготвяне на анализи на колективното трудово договаряне на секторно ниво. Представителите на Конфедерациите на КНСБ и на КТ “Подкрепа” изразиха мнение, че функционирането на техните информационни системи и базата данни на НИПА следва да се основава на принципите на *сътрудничество* и *взаимодействие* с цел осигуряване на актуална, достоверна и изчерпателна информация за колективното трудово договаряне, която да бъде в помощ на социалните партньори. Участниците в събитието дадоха висока оценка на направените презентации. След получаване на съгласие от страните анализът на Браншовия колективен трудов договор (14.04.2009 г.) в пивоварния бранш е публикуван на официалната страница на НИПА.

◆ През месец май 2011 г. е изготвен анализ на колективния трудов договор в *отрасъл “Проучване, добив и преработка на минерални суровини”*. На 20.05.2011 г. е проведена среща-дискусия с участието на представители на национални и браншови структури на социалните партньори, подписали отрасловия колективен трудов договор, за обсъждане на изготвения от НИПА анализ. Направените препоръки от страните по ОКТД в отрасъл “Проучване, добив и преработка на минерални суровини” са отразени в анализа на ОКТД, след което той е публикуван на официалната страница на НИПА, заедно с всички материали от проведената среща-дискусия. Социалните партньори изразиха мнение, че подобни срещи и обсъждания са ценни за подпомагане на социалния диалог, тъй като дават възможност да бъдат дискутирани редица въпроси, свързани с процеса на колективно трудово договаряне.

◆ През месец юни 2011 г. е изготвен анализ на Браншов колективен трудов договор (БКТД) от 07.04.2011 г. в *брани “Металургия”* във връзка с уговореното в БКТД между страните искане за разпростирането му. Тъй като срокът на тази уговорка не е спазен – няма подадено искане до министъра на труда и социалната политика за разпростиране на БКТД, анализът не е представен за обсъждане на страните по договора и не е публикуван на интернет-страницата на НИПА.

◆ През месец юни 2011 г. от НИПА е изготвен кратък анализ на Браншов колективен трудов договор (БКТД) в *пивоварния бранш* със срок на действие 2011 – 2013 г. Анализът е направен във връзка с открито производство на основание чл. 66 от Административнопроцесуалния кодекс по издаване на Заповед на министъра на труда и социалната политика за разпростиране прилагането на БКТД за всички предприятия от икономическите дейности (съгласно КИД 2008) – С 11.05 „Производство на пиво” и 11.06 „Производство на малц”. В резултат от направените коментари в Краткия анализ страните приеха за предоговаряне някои от установените проблеми като още в началото на м. юли 2011 г. **подписаха Анекс към БКТД**. С него се договарят отпадането на текстовете, касаещи срочни ограничения и ангажименти за повторно подаване на заявление за присъединяване при подписване на Анекс към БКТД, регламентирани в чл. 67, т. 2 и т. 5. След получено съгласие от страните анализът е публикуван на официалната страница на НИПА.

◆ През м. декември 2011 г. във връзка с отправено искане до министъра на труда и социалната политика по реда чл. 51б, ал. 4 от Кодекса на труда за разпростиране прилагането на Отрасловия колективен трудов договор в *отрасъл “Строителство”* е изготвен Анализ на ОКТД. Анализът е изпратен до страните подписали договора.

Във връзка с възникнали колективни трудови спорове в предприятия, в които има сключени колективни трудови договори или са в процес на преговори за сключване на нови, през 2011 г. от НИПА са изготвени и анализи на КТД на ниво предприятие, както следва:

✦ По повод възникнал КТС е изготвен кратък анализ на КТД в “ОЦК“ АД - гр. Кърджали в частта уволнения, масови съкращения, спазване на процедури по съгласуване в органа по социално партньорство.

✦ През месец юли 2011 г. във връзка с възникнали колективни трудови спорове в дружествата „Мини Марица-Изток“ ЕАД, гр. Раднево и “Топлофикация София” ЕАД са изготвени аналитични материали, които са предоставени на министъра на труда и социалната политика.

През 2012 г. НИПА ще развива дейности по усъвършенстването на базата данни за КТД, чрез разработване на методология за генериране на аналитични и съвкупни показатели, генериране на описи и справки, обобщаващи въвежданите в системата данни за сключените КТД и др.

Цел: *Участие в усъвършенстването на нормативната уредба относно уреждането на колективните трудови спорове*

◆ През отчетния период директорът на НИПА участва в заседания на работна група за изготвяне на предложения за законодателни промени за привеждане на националното законодателство в съответствие с Конвенции 87 и 98 на Международната организация на труда и с Европейската социална харта (ревизирана) на Съвета на Европа. Работната група е създадена със заповед на министър-председателя.

◆ По предложение на НИПА, със заповед на министъра на труда и социалната политика е сформирана работна група от представители на МТСП, НИПА, ИА “ГИТ” и социалните партньори за изготвяне на проект на подзаконов нормативен акт във връзка с функционирането на информационна система за колективните трудови договори съгласно чл. 53, ал. 5 от Кодекса на труда.

Проведени са срещи с представители на ИА „ГИТ” за уточняване и съгласуване на позициите на двете институции по отношение на проекта на Наредба и съдържанието на регистрационните форми, които да се прилагат при вписване на колективните трудови договори. Изготвени са проекти на регистрационни форми при вписване на колективни трудови договори на равнища предприятие, отрасъл/ бранш и община и обосновка с мотиви на разделите в регистрационните форми, които са съгласувани с ИА „ГИТ”.

Работата по изготвяне на проект на подзаконов нормативен акт се предвижда да продължи и през 2012 г.

Цел: *Разширяване на сътрудничеството на НИПА със сродни европейски институции*

◆ Представител на НИПА участва с презентация за дейността на НИПА в семинар на тема “*Правото на Стачка в Европа*”, проведен през м. юни 2011 г. в Берлин, ФР Германия. По време на семинара са установени контакти и постигнато принципно съгласие за партньорство между НИПА и аналогичната институция в Кралство Испания – Служба за посредничество и арбитраж – Фондация СИМА.

◆ В изпълнение на предвиденото в Програмата за дейността на НИПА през 2011 г. разработване на проект за финансиране по Оперативна програма “Развитие на човешките

ресурси” (ОП “РЧР”) за обмяна на опит в областта на ограничаването и предотвратяването на КТС, от НИПА бе направено следното:

На 20 юли 2011 г. Министерството на труда и социалната политика в качеството си на Договарящ орган по приоритетна ос 7 на ОП „РЧР” обяви процедура за подбор на проекти BG051PO001-7.0.02 „Без граници – Компонент 2”. НИПА разработи проект под формата на план-схема и логическа матрица по ОП “РЧР”, съдържащ предложения за конкретни дейности за изпълнение, който е изпратен до потенциалните партньори на НИПА – сродни организации от страни, членки на ЕС. Осъществено е проучване и избор на сродни институции от държавите-членки на Европейския съюз за обмяна на опит в областта на уреждане на колективни трудови спорове, както следва:

- Проучени са практики при провеждането на процедури по посредничество и арбитраж в държавите-членки на ЕС – 27, и е изготвено съответното изследване, което да обобщи и систематизира наличната информация;
- Избрани са шест сродни институции/организации от държавите-членки на ЕС – 27 на база на предварително проведеното проучване, към които бяха изпратени покани и съответния набор от документи;
- Получени са отговори с изразено принципно съгласие за партньорство по проекта от Националната служба за посредничество – Швеция и Службата за трудово посредничество и арбитраж – Унгария.

Предстои подписване на споразумения за партньорство с две сродни на НИПА институции/организации от държави-членки на ЕС и окончателно разработване на апликационната форма, като се предвижда подаването на документите за кандидатстване да се осъществи до 21-ви май 2012 г..

◆ Извън предвиденото в Програмата за дейността на НИПА през 2011 г. е разработен проект за финансиране от Швейцарската агенция за сътрудничество и развитие (ШАРС). В тази връзка е извършено следното:

- Проведени се поредица от срещи с експерти от швейцарска страна, на които НИПА представи концепцията си за проекта, както и очакваните резултати;

- Разработено е проектно предложение съдържащо описание за конкретни дейности за изпълнение и финансиране. Документът е изпратен до координационното звено на ШАРС в България - Балканския институт по труда и социалната политика (БИТСП);

В началото на 2012 г. предстои финализиране на проектното предложение и изпращане на окончателния проект до експертите от Швейцарска страна за оценяване. Очаква се Проектът да стартира ефективно в средата на 2012 г.

◆ От НИПА е изготвено искане към *Международната организация на труда (МОТ)* за техническа помощ относно усъвършенстване на базата данни за КТС, възникнали на територията на РБългария. Искането има за цел да се привлече техническата експертиза на МОТ и при разработването на система за ранно информиране за възникването на КТС в България. С искането за техническа помощ се цели прилагането на съвременни стандарти и системи в областта на алтернативното разрешаване на КТС в България.

Дейностите на НИПА за разширяване на сътрудничеството със сродни европейски институции ще продължат и през 2012 г.

Цел: Популяризиране на дейността на НИПА

◆ В рамките на проведената Кръглата маса на тема: “Анализ на колективния трудов договор в пивоварния бранш” са представени възможностите на Института да оказва съдействие при уреждането на колективни трудови спорове.

◆ В електронния информационен бюлетин на МТСП е публикувана информация относно анализа на БКТД в пивоварния бранш.

◆ По време на проведената среща-дискусия с участието на представители на национални и браншови структури на социалните партньори, подписали ОКТД в отрасъл “Проучване, добив и преработка на минерални суровини” е обсъден изготвения от НИПА анализ на ОКТД и е представена дейността на НИПА.

◆ През отчетния период е извършено периодично актуализиране на официалната страница на НИПА по отношение на данните за членовете на Надзорния съвет, арбитрите и посредниците към НИПА. Публикувана е информация относно изготвените от НИПА анализи на колективните трудови договори, както и информация за проведените мероприятия с участието на НИПА.

◆ През 2011 г. е разработена актуализирана официална страница на НИПА с подробно представени материали относно процедурите по посредничество и арбитраж, изготвяните от НИПА анализи на О/БКТД и др. **Стартирането на страницата предстои през 2012 г.**

Цел: *Повишаване на административния капацитет на НИПА*

◆ През 2011 г. експерти на НИПА са участвали в следните обучения:

- обучение на тема „Количествени методи”, организирано от ЦРЧРРИ – Кремиковци, проведено през м. февруари 2011 г.;
- обучение на тема „Изготвяне на презентации с MS Power Point”, проведено на 30 и 31 май 2011 г.;
- обучение на тема „Социалният диалог - инструмент за разработване и осъществяване на социалните политики”, организирано от ЦРЧРРИ – Кремиковци, проведено през м. юни 2011 г.;
- обучение на тема „Конфликти”, организирано от ЦРЧРРИ – Кремиковци, проведено през м. юли 2011 г.;
- обучение на тема “Нов модел на заплащане в бюджетния сектор и Единен класификатор на длъжностите в държавната администрация”, организирано от ЦРЧРРИ – Кремиковци, което се проведе на 07.07.2011 г.;
- обучение на тема „Управление на проекти с MS Project” проведено на 28 и 29 юли 2011 г.

На 21 и 22 ноември 2011 г. е организирано и проведено в НИПА обучение на тема “Колективно трудово договаряне”. В рамките на обучението служителите на НИПА се запознаха с развитието на тристранното сътрудничество и социалния диалог, правната рамка и предметните области на колективното трудово договаряне, процедурата по водене на преговори и сключване на КТД. Разгледани са равнищата на договаряне и техните специфики. Обучението включваше практически упражнения и ролеви игри по изготвяне на колективен трудов договор, преговори между две синдикални организации в рамките на предприятие за представяне на общ проект на КТД, заседание на Общо събрание на работниците и служители, преговори между работодател и синдикалните организации и сключване на КТД.

◆ Извън предвиденото в Програмата за дейността на НИПА, през месец май 2011 г. Институтът изготви проектно предложение за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по приоритетна ос 1 “Добро управление”, подприоритет 1.1 “Ефективна структура на държавната администрация” на Оперативна програма “Административен капацитет” (ОПАК). Проектът с наименование “Ефективна администрация на НИПА” не е одобрен от Управляващия орган на ОПАК, поради установена тематична близост в обхвата на действие на интервенциите, предвидени по приоритетна ос 6 на ОП “РЧР”.

ОТЧЕТ ЗА ДЕЙНОСТТА НА НАДЗОРНИЯ СЪВЕТ НА НИПА ЗА 2011 г.

Съгласно чл. 7 от Правилника за организацията и дейността на Надзорния съвет (НС) на НИПА, дейността на НС през 2011 г. е организирана въз основа на шестмесечни планове. На заседания на НС по предложение на директора на Института са приемани промени в предвидения дневен ред във връзка с необходимостта от обсъждане на важни за дейността на Института въпроси и проблеми.

През годината са проведени *пет* редовни и *две* извънредни заседания на НС. При тяхното провеждане са спазени изискванията за наличие на кворум и за присъствието на поне един представител от трите различни квоти – държава, работодатели и синдикати.

Промените в плана за работа на НС за първото полугодие на 2011 г. са наложени от необходимостта от провеждане на две извънредни заседания, съответно на 09.03.2011 г. и на 11.03.2011 г.:

Общият брой на предложените за обсъждане материали и теми на заседанията на Надзорния съвет през 2011 г. е **двадесет и седем материала и шест теми**. По обсъдените на заседанията теми и материали са взети **двадесет и осем решения**.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

През 2011 г. от НИПА са предприети мерки и инициативи за активиране на сътрудничеството със социалните партньори както по отношение на *съдействието за уреждане на колективните трудови спорове*, така и по отношение на *повишаване на капацитета на страните по колективните трудови договори*.

Изготвени са *пет* анализа на КТД на ниво бранш/отрасъл и *три* анализа на КТД на ниво предприятие. Анализите на КТД на браншово и отраслово ниво са обсъдени и одобрени от страните по КТД и са публикувани на официалната страница на НИПА. Анализите на ниво предприятие са изготвени по повод възникнали конкретни колективни трудови спорове и съдържат поверителна информация, поради което са предоставени единствено на министъра на труда и социалната политика с цел очертаване и изясняване на състоянието на социалния диалог в съответните предприятия.

В изпълнение на възложените на Института основни функции и задачи са осъществени *една* процедура по посредничество и *четири* арбитражни производства. В края на 2011 г. е открита *нета* процедура по арбитраж по реда на чл. 14, ал. 3 от ЗУКТС.

Констатира се ниска използваемост от социалните партньори на посредничеството и арбитража за уреждане на колективни трудови спорове и през 2011 г. Като основни фактори могат да се изтъкнат следните причини:

- ✓ нормативни ограничения, които не позволяват НИПА да извършва активна дейност по прилагане на извънсъдебните способности при уреждане на КТС;
- ✓ ниска степен на популярност на НИПА като институция, както и на посредничеството и арбитража като извънсъдебни способности за уреждане на КТС;

- ✓ ниска ефективност на механизма за ранно информиране на НИПА за възникващи колективни трудови конфликти и др.

За утвърждаване ролята и мястото на НИПА в Програмата за дейността на НИПА за 2012 г. (приета на заседание на НС на НИПА от 29.11.2011 г.) са предвидени дейности по:

- ✓ *усъвършенстване на уредбата на процедурите по посредничество и арбитраж;*
- ✓ *активизиране на сътрудничеството между НИПА и социалните партньори на всички нива чрез механизма за ранно информиране;*
- ✓ *подпомагане на колективните трудови преговори чрез изготвяне на анализи на колективните трудови договори и обсъждането им със страните по КТД;*
- ✓ *осъществяване на сътрудничество със сродни на НИПА европейски институции за обмяна на опит и добри практики както в областта на уреждане на КТС, така и в областта на съдействие при колективното трудово договаряне;*
- ✓ *активизиране на сътрудничеството с ИА "ГИТ" по изграждането и поддържането на база данни за колективните трудови договори.*